

DRUŠTVENE NOVICE

2. POSVETOVANJE SLOVENSКИH ETNOLOGOV, ROŽNIK 1977

Začetek ob 9. uri 15 minut.

Glavni referat je podal, I. Sedej, avtor prvega koreferata je bil N. Križnar. Sledila je diskusija, v kateri je A. Bar opozorila, da je delo etnologov v spomeniškem varstvu izključno upravno-administrativna služba. Občutno je pomanjkanje etnoloških kadrov. Pri gradbenih posegih kljub zahtevam in predlogom SV investitor opravi delo po svoje.

A. Cevc je predlagal, da bi v bodoče bolj usklajevali znanstvene dosežke in spomeniško varstvo na etnološkem področju. S tem je soglašal tudi P. Fister, ki je menil, da tudi arhitekti nimajo odnosa do kulturne dediščine. Poudaril je, da je vsebina spomenika njen sestavni del. Prebral je še izvleček iz interdisciplinarnih predavanj študentom arhitekture.

G. Makarovič se je skliceval na referat pod točko 3 na str. 3 — menil je, da je že z zapisom spomenik delno zaščiten. Razdelil je spomenike na prostorske, ki še živijo, in druge.

P. Fister je še dodal, da so naloge SV skupno delo etnologov, arhitektov, um. zgodovinarjev in drugih. I. Sedej je pojasnil, da so delavci na SV konservatorji, ne glede na svojo profesijo. Ob tem je bil P. Fister mnenja, naj bi etnologi postavili definicijo etnološkega spomenika.

Ob vprašanju S. Kremenška, ali so delovna mesta za etnologe na SV prosta, je P. Fister poudaril, da je več sistematisiranih delovnih mest, potrebno pa se je zanje boriti.

B. Kuhar je postavil vrsto vprašanj:

— Kje je meja med spomeniškim varstvom in muzejem pri varstvu določenega predmeta;

— Ali prenesti spomenik v muzej ali naj ostane „in situ“;

— Ali smo za „skansen“ ali ne in ali naj bi ga imela vsaka regija posebej;

— Kako rešiti nepremične spomenike pred uničenjem? Ob tem je sam dodal predlog, naj bi ne bilo zbiranje predmetov občasna akcija, temveč stalna dejavnost. Pri tem naj bi naredili centralno dokumentacijo.

S. Kremenšek je ponovno vprašal, koliko mest je prostih za etnologe v zavodih.

Odgovor: Piran, Celje, Maribor, N. Gorica, Kranj.

Na vprašanje, kako je z vzgojo kadrov na tem področju, je P. Fister dejal, da vidi rešitev v podiplomskem študiju. Desetdnevna praksa v zavodih je prekratka, še posebno če se mentorji ne posvetijo študentu.

Branje koreferata Inge Miklavčičeve.

V diskusiji je bilo postavljeno vprašanje, koliko naj bi bilo prakse in kakšna naj bi bila. P. Fister je menil, naj bi se povezali in dogovorili z zavodi in s tem z mentorji. Ponovno je apeliral na večjo agresivnost etnologov pri sistematisiranju delovnih mest. Poudaril je še, naj bi sklepe današnjega sestanka poslali v vse zavode, še posebno glede kadrov.

S. Kremenšek je poročal o projektu novejšje zgodovine Slovencev, pri katerem bi morali sodelovati tudi etnologi.

P. Fister je poročal o korpusu slovenske arhitekture, ki ga kot samostojno nalogo finansira RSS in bo objavljen kot študijsko gradivo.

Sestavljena je bila skupina, ki naj bi formulirala sklepe posvetovanja in z njimi seznanila javnost. (KS, Zavodi, občine, novinarji) Izvoljeni so bili: I. Sedej, N. Križnar, A. Barova, I. Miklavčičeva. Sklepi naj bi bili sestavljeni do 1. septembra t. l.

Diskusija na temo: dokumentacija v muzejih

A. Novak je poročala, da je v Kranju teklo to delo tri leta, letos pa so ostali brez denarja.

Predlog za sestavo spiska zaščitenih spomenikov (po starostni kategoriji); preprečili naj bi prekupčevanje in registrirali vse privatne zbirke.

V pripravi je nov zakon o spomeniškem varstvu, kjer naj bi sodelovali tudi etnologi, čeprav do sedaj še niso bili povabljeni k delu. Komisija v SED naj zato stopi v stik s tov. Zupanom na Sekretariatu za prosveto in kulturo — takoj! (Skupina za muzeologijo — spom. varstvo)

Vprašanje „skansen“: Predpriprave zanj so potrebne vsaj pet let. Zanj naj bi bila zainteresirana spomeniško-varstvena služba. Pojavilo se je vprašanje kje dobiti denar, ob tem pa tudi, ali bi ustanovili centralni ali več regionalnih skansnov. Če bi bil centralni, za vso Slovenijo, potem: kje naj bi stal? Sredstva zanj bi se zbrala v okviru republike. Ni pa to samo etnološka tema. Vprašanje kadrov, kje bi bili nastavljeni in kdo bi jih plačeval. Na RSS naj bi to nalogo prijavili kot samostojno.

Ob diskusiji o skansnu se je odprlo tudi pereče vprašanje nove stavbe za SEM (sprožil M. Matičetov).

S. Kremenšek je želel zvedeti, zakaj so že večkratni poizkusi v zvezi s skansnom padli v vodo.

M. Loboda: Skansen potegne za seboj tudi republiški zakon. Po njegovem mnenju ni realno govoriti o skansnu. Po mnenju M. Matičetova je skansen skrb SEM.

Na predlog J. Bogataja da naj SEM odpre delovno mesto za vodjo skansna, smo sklenili, da bo SED odposlalo uradni dopis s sklepom o pripravi slovenskega skansna na muzejske ustanove.

Posvetovanje smo končali ob 13. uri 30 minut.

Zapisnik napisala
S. Zemljič—Golob

SKLEPI S POSVETOVANJA SLOVENSКИH ETNOLOGOV NA ROŽNIKU

Posvetovanje slovenskih etnologov, ki je bilo posvečeno vprašanju varstva etnoloških spomenikov, je ob referatih in diskusiji odprlo vrsto perečih vprašanj, ki zadevajo predvsem razmerja med stroko in dejavnostjo spomeniškega varstva. Sprejeti so bili naslednji

SKLEPI:

1. Na področju varstva etnoloških spomenikov je treba bolj uveljaviti sodelovanje med spomeniškimimi, muzejskimi in raziskovalnimi institucijami. Predvsem pa je treba v spomeniško prakso sproti vtakati vsa znanstvena dognanja matične stroke. Hkrati morajo konservatorji

tako pri izboru, valorizaciji in obravnavi spomenikov upoštevati sodobne dosežke etnološke vede, ki poleg pojavov iz preteklosti raziskuje tudi sodobno življenje. V tej zvezi je treba korigirati dosedanje valorizacijske kriterije, ki so pomen etnološkega spomenika opredeljevali predvsem na podlagi njegovih likovnih in umetnostnih struktur.

2. V zavodih za spomeniško varstvo v Sloveniji sta trenutno zaposlena le dva etnologa, čeprav predstavljajo etnološki spomeniki več kot 60 % vsega spomeniškega fonda v SR Sloveniji. Zato bi morali najprej doseči, da bi sistemizirali in zasedli mesta konservatorjev etnologov diplomirani etnologi v vseh tistih zavodih, ki tovrstnih strokovnjakov še nimajo. Hkrati ugotavljamo, da je v področjih nekaterih zavodov gostota in pomen etnoloških spomenikov tolikšna, da bi morali zaposliti vsaj dva etnologa.

3. Zaradi specifičnosti konservatorskega dela bi morali uvesti dopolnilno izobraževanje tistih etnologov, ki se bodo posvetili varstveni dejavnosti. V ta namen bi kazalo uvesti poseben postdiplomski študij na univerzi. Etnologi bi tudi morali doseči, da bi konservatorstvo kot stroka v večji meri upoštevalo dognanja etnologije tudi na drugih varstvenih področjih — saj matična veda konservatorstva ni le umetnostna zgodovina.

4. Za izboljšanje dela pri varstvu etnoloških spomenikov v zavodih za spomeniško varstvo je treba uvesti interdisciplinarno delo, in sicer tako, da bi v vseh fazah dela na etnološkem spomeniku ali območju sodelovali z etnologi predvsem arhitekti pa tudi zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji, sociologi, restavradorji itd. Prav tako bi morali etnologi — konservatorji sodelovati tudi pri delu na drugih spomenikih. Saj je moderna etnologija ugotovila, da je vsak spomenik hkrati tudi etnološki spomenik.

5. Za učinkovitejše varstvo etnoloških spomenikov in spomeniških območij se morajo slovenski etnologi povezati s samoupravno bazo in interesnimi skupnostmi, kjer morajo propagirati in uresničevati cilje varstva.

6. Posebno pozornost je treba posvetiti varovanju premičnega spomeniškega fonda in izdelati podrobne kriterije za varstvo v muzejih in varstvo premičnega fonda in situ. Hkrati je treba preprečevati prekupčevanje in izvažanje etnološko zanimivih in pomembnih predmetov, ki so predmet trgovanja.

7. Kot posebna oblika varstva etnoloških spomenikov (predvsem arhitekture) se uveljavljajo muzeji na prostem. Zato je treba po tehtnem premisleku uresničiti zamisel bodisi o centralnem bodisi o regionalnih muzejih ljudskega stavbarstva na prostem. Ker spomeniški fond na terenu hitro propada, ima naloga prioriteto.

8. V pripravi je novi zakon o varstvu kulturnih spomenikov. Slovensko etnološko društvo naj pri Komiteju za kulturo IS SRS izposluje, da bo pri delu komisije za pripravo zakona sodeloval kot delegat tudi njegov predstavnik.

DRUGA REDNA LETNA SKUPŠČINA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA NA ROŽNIKU 27. 6. 1977

Skupščina SED se je začela ob 16. uri na Rožniku. Prisotnih je bilo 34 članov. Dnevni red je obsegal poročila predsednice, urednika Glasnika, blagajnika, delovne skupine za etnološki film in nadzornega odbora, diskusijo o poročilih ter predlog in diskusijo o enoletnem programu dela društva. V delovno predsedstvo so bili izvoljeni: Marko Terseglav — predsednik, Anka Novak in Zvezda Delak, za zapisničarko Sinja Zemljič—Golob; za overovatelja zapisnika Mojca Ravnik in Helena Ložar — Podlogar.

Člani so najprej z enominutnim molkom počastili spomin dolgoletnega člana in aktivnega sodelavca društva Ludvika Zorzuta. Nato je Duša Krnel—Umek podala poročilo o delu društva.

Člani društva so sodelovali pri sestavljanju še preostalih vprašalnic za etnološko topografijo slovenskega etničnega ozemlja. Od lani je izšlo še pet zvezkov, tako da je bilo skupaj izdanih deset zvezkov vprašalnic. Za tisk se pripravljata še zadnja dva zvezka. Z dotiskanimi vprašalnici bo upravljala tričlanska komisija, ki jo sestavljajo dr. Slavko Kremenšek, Mojca Ravnik in Sinja Zemljič—Golob. Prva faza projekta bo tako kmalu končana in potrebno bo načrtovati nadaljnji potek raziskav, v katerih naj bi sodelovale etnološke ustanove in kustosi v pokrajinskih muzejih. Pri tem je potrebno omeniti, da tri monografske raziskave naselje že tečejo.

Raziskovalno delo članov je deloma razvidno iz raziskovalnih nalog, ki jih finansira RSS. Na javni razpravi konec maja je bilo obravnavanih enajst predlogov. Institut za slovensko narodopisje SAZU je prijavil štiri naloge: Etnološka raziskava materialne kulture na Slovenskem — nosilec Tone Cevc, Ljudska glasbena in plesna kultura — nosilec Valens Vodušek, Slovensko ljudsko pripovedništvo — nosilec Milko Matičetov in Ljudske šege in igre — nosilec Niko Kuret; PZE za etnologijo tri naloge: Etnološka topografija Vitanja — nosilca Kuša Krnel — Umek in Zmago Šmitek, Galjevica — nosilka Mojca Ravnik in Slovenska etnološka bibliografija — nosilec Janez Bogataj; Slovenski etnografski muzej je prijavil dve nalogi: Etnološka monografija Prlekije II — nosilec Angelos Baš in Sistematična ureditev arhiva terenskih zapisov II — nosilka Fanči Šarf; Pokrajinski muzej v Ptujju je prijavil Etnološki oris Rodnega vrha — nosilka Majda Čeh; Zavod SRS za spomeniško varstvo: Topografija ljudskega stavbarstva in rurizma — Prekmurje — nosilec Ivan Sedej. Razprava o predlogih je pokazala, da bo potrebno večje vsklajevanje programov in težiti k enotnejšemu programu prioritetenih nalog.

V preteklem letu so začeli posamezniki predstavljati raziskovalne naloge v okviru društvenih sestankov. Svoji večletni nalogi sta razkrila dr. Marija Makarovič — Medsebojna pomoč na vasi in dr. Ivan Sedej — Topografija ljudskega stavbarstva in rurizma. V naslednjem letu bo potrebno obelodaniti več raziskovalnih nalog, ki jih financira RSS, kar naj bi pripomoglo k hitrejšemu razvoju stroke.

Dokumentacija tuje periodike je obtičala na mrtvi točki, ker se v delo niso vključili etnologi iz vseh ustanov. Redno izhaja pregled novih knjig v ISN SAZU, SEM in PZE za etnologijo, ki ga pripravljajo bibliotekarke teh ustanov.

V okviru društva so tekle priprave za 24. kongres Zveze društev folkloristov Jugoslavije, ki naj bi bil v